

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

15 iulie 2021 *

„Recurs – Articolul 194 alineatul (1) TFUE – Principiul solidarității energetice – Directiva 2009/73/CE – Piața internă în sectorul gazelor naturale – Articolul 36 alineatul (1) – Decizia Comisiei Europene privind reexaminarea condițiilor de derogare a gazoductului OPAL de la normele referitoare la accesul terților și la reglementarea privind tarifele în urma unei cereri a autorității germane de reglementare – Acțiune în anulare”

În cauza C-848/19 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 20 noiembrie 2019,

Republica Federală Germania, reprezentată de J. Möller și D. Klebs, în calitate de agenți, asistați de H. Haller, T. Heitling, L. Reiser și V. Vacha, Rechtsanwälte,

recurentă,

celelalte părți din procedură fiind:

Republica Polonă, reprezentată de B. Majczyna, M. Kawnik și M. Nowacki, în calitate de agenți,

reclamantă în primă instanță,

Comisia Europeană, reprezentată de O. Beynet și K. Herrmann, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

Republica Letonia, reprezentată inițial de K. Pommere, V. Soņeca și E. Bārdiņš, ulterior de K. Pommere, V. Kalniņa și E. Bārdiņš, în calitate de agenți,

Republica Lituania, reprezentată de R. Dzikovič și K. Dieninis, în calitate de agenți,

interveniente în primă instanță,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, doamna R. Silva de Lapuerta, vicepreședintă, domnii J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan, N. Piçarra și A. Kumin, președinți de cameră,

* Limba de procedură: polona.

doamna C. Toader (raportoare), domnii D. Šváby, S. Rodin și F. Biltgen, doamna K. Jürimäe, domnul P. G. Xuereb, doamna L. S. Rossi și domnul I. Jarukaitis, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: domnul M. Aleksejev, șef de unitate,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 13 ianuarie 2021,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 18 martie 2021,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Republica Federală Germania solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 10 septembrie 2019, Polonia/Comisia (T-883/16, EU:T:2019:567, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care acesta a anulat Decizia C(2016) 6950 final a Comisiei din 28 octombrie 2016 (denumită în continuare „decizia în litigiu”) privind reexaminarea condițiilor de derogare a liniei de racordare a gazoductului Mării Baltice (denumit în continuare „gazoductul OPAL”) de la normele referitoare la accesul terților și la reglementarea privind tarifele, acordate în temeiul Directivei 2003/55/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2003 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 98/30/CE (JO 2003, L 176, p. 57, Ediție specială, 12/vol. 2, p. 80).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 2 Directiva 2003/55 a fost abrogată și înlocuită prin Directiva 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale și de abrogare a Directivei 2003/55/CE (JO 2009, L 211, p. 94).
- 3 Articolul 32 din Directiva 2009/73, intitulat „Accesul terților”, identic cu articolul 18 din Directiva 2003/55, prevede:

„(1) Statele membre asigură punerea în aplicare a unui sistem de acces al terților la sistemul de transport și de distribuție și la instalațiile de [gaze naturale lichefiate (GNL)], pentru toți clienții eligibili, inclusiv întreprinderile de furnizare. Acest sistem, bazat pe tarife publicate, trebuie aplicat în mod obiectiv și fără discriminare între utilizatorii rețelei. Statele membre trebuie să se asigure că aceste tarife sau metodologiile care stau la baza calculării lor sunt aprobate, înainte de intrarea lor în vigoare în conformitate cu articolul 41, de o autoritate de reglementare menționată la articolul 39 alineatul (1) și că aceste tarife și metodele de calcul, în cazul în care se aprobă numai metodele de calcul, sunt publicate înainte de intrarea lor în vigoare.

(2) Operatorii de transport și de sistem trebuie, după caz și în cadrul realizării activităților lor, inclusiv în ceea ce privește transportul transfrontalier, să aibă acces la rețeaua altor operatori de transport și de sistem.

(3) Dispozițiile prezentei directive nu trebuie să împiedice încheierea contractelor pe termen lung, în măsura în care acestea respectă normele comunitare în materie de concurență.”

- 4 Articolul 36 din Directiva 2009/73, intitulat „Infrastructuri noi”, care a înlocuit articolul 22 din Directiva 2003/55, are următorul cuprins:

„(1) Noile infrastructuri de gaze naturale de mari dimensiuni, și anume interconexiunile, instalațiile GNL sau instalațiile de înmagazinare, pot beneficia, la cerere și pentru o perioadă determinată, de o derogare de la dispozițiile articolelor 9, 32, 33 și 34 și de la dispozițiile articolului 41 alineatele (6), (8) și (10) în următoarele condiții:

- (a) investiția trebuie să întărească concurența în furnizarea de gaze naturale și să îmbunătățească siguranța alimentării;
- (b) nivelul de risc legat de investiție este de așa natură încât investiția să se realizeze numai în cazul în care se acordă o derogare;
- (c) infrastructura trebuie să fie deținută în proprietate de o persoană fizică sau juridică care este separată cel puțin în privința formei sale juridice de operatorii de sistem în ale căror sisteme se va construi infrastructura;
- (d) se percep tarife pentru utilizatorii infrastructurii respective; și
- (e) derogarea nu aduce atingere concurenței sau bunei funcționări a pieței interne a gazelor naturale și nici funcționării eficiente a sistemului reglementat la care este conectată infrastructura.

[...]

(3) Autoritatea [națională] de reglementare poate, de la caz la caz, să decidă asupra derogărilor menționate la alineatele (1) și (2).

[...]

(6) O derogare poate acoperi total sau parțial capacitatea noii infrastructuri sau pe cea a infrastructurii existente cu o capacitate semnificativ crescută.

La luarea deciziei de acordare a unei derogări, se ia în considerare, de la caz la caz, necesitatea de a impune condiții referitoare la durata derogării și la accesul nediscriminatoriu la infrastructură. La luarea deciziei privind respectivele condiții, se vor lua în calcul, în special, capacitatea suplimentară ce va fi construită sau modificarea capacității existente, orizontul de timp al proiectului și condițiile existente la nivel național.

[...]

(8) Autoritatea de reglementare transmite Comisiei, fără întârziere, o copie a tuturor cererilor de derogare, imediat după primirea acestora. Autoritatea competentă notifică fără întârziere Comisiei decizia, transmițând și toate informațiile relevante referitoare la aceasta. Aceste informații pot fi comunicate Comisiei în formă consolidată, permițându-se astfel Comisiei să ajungă la o decizie bine fundamentată. Informațiile trebuie să cuprindă în special:

- (a) motivele detaliate pe baza cărora autoritatea de reglementare sau statul membru a acordat sau a refuzat derogarea, împreună cu referirea la alineatul (1) și la litera sau literele relevante din respectivul alineat pe care se bazează decizia, inclusiv datele financiare care demonstrează necesitatea derogării;
- (b) analiza efectuată în privința efectelor acordării derogării asupra concurenței și asupra bunei funcționări a pieței interne a gazelor naturale;
- (c) motivele care justifică durata și partea din capacitatea totală a infrastructurii gazelor naturale respective pentru care s-a acordat derogarea;
- (d) în cazul în care derogarea se referă la o conductă de interconexiune, rezultatul consultării cu autoritatea de reglementare în cauză; și
- (e) contribuția infrastructurii la diversificarea alimentării cu gaze naturale.

(9) În termen de două luni care începe în ziua imediat următoare primirii notificării, Comisia poate solicita, printr-o decizie, ca autoritatea de reglementare să modifice sau să retragă decizia de acordare a unei derogări. Termenul de două luni poate fi prelungit cu un termen suplimentar de două luni în cazul în care Comisia are nevoie de informații suplimentare. Acest termen suplimentar începe în ziua imediat următoare primirii informațiilor complete. Termenul inițial de două luni poate fi, de asemenea, prelungit cu acordul Comisiei și al autorității de reglementare.

[...]

Autoritatea de reglementare se conformează deciziei Comisiei de modificare sau de retragere a deciziei de derogare în termen de o lună și informează Comisia în consecință.

[...]”

Dreptul german

- 5 Articolul 28a alineatul (1) din Gesetz über die Elektrizitäts- und Gasversorgung (Energiewirtschaftsgesetz – EnWG) (Legea privind aprovizionarea cu energie electrică și cu gaze naturale) din 7 iulie 2005 (BGBl. 2005 I, p. 1970), în versiunea aplicabilă situației de fapt din speță, permite ca Bundesnetzagentur (Agenția Federală a Rețelelor, Germania), printre altele, să scutească interconexiunile dintre Germania și alte state de la aplicarea dispozițiilor privind accesul terților. Condițiile de aplicare a acestui articol 28a corespund în esență celor prevăzute la articolul 36 alineatul (1) din Directiva 2009/73.

Istoricul cauzei și decizia în litigiu

- 6 Pentru necesitățile prezentei proceduri, istoricul litigiului, astfel cum figurează la punctele 5-18 din hotărârea atacată, poate fi rezumat după cum urmează.
- 7 La 13 martie 2009, Agenția Federală a Rețelelor a notificat Comisiei două decizii din 25 februarie 2009 de excludere pentru o durată de 22 de ani a capacităților de transport transfrontaliere ale proiectului de gazoduct OPAL, care este secțiunea terestră, la vest, a gazoductului Nord Stream 1, de la aplicarea normelor privind accesul terților prevăzute la articolul 18 din Directiva 2003/55, preluate la articolul 32 din Directiva 2009/73, și a normelor privind tarifele prevăzute la articolul 25 alineatele (2)-(4) din această primă directivă. Cele două decizii priveau cotele-părți deținute de cei doi proprietari ai gazoductului OPAL. Societatea care exploatează cota-parte de 80 % din gazoductul OPAL și care aparține unuia dintre cei doi proprietari este OPAL Gastransport GmbH & Co. KG (denumită în continuare „OGT”).
- 8 Prin Decizia C(2009) 4694 din 12 iunie 2009, Comisia a solicitat Agenției Federale a Rețelelor, în temeiul articolului 22 alineatul (4) al treilea paragraf din Directiva 2003/55, devenit articolul 36 alineatul (9) din Directiva 2009/73, să își modifice deciziile din 25 februarie 2009, prin adăugarea a două condiții. Prima dintre acestea viza interdicția pentru o întreprindere dominantă pe una sau pe mai multe piețe mari ale gazelor naturale de a rezerva într-un an mai mult de 50 % din capacitățile de transport ale gazoductului OPAL la frontiera cehă. A doua condiție introducea o excepție de la această limită, care putea fi depășită în cazul în care întreprinderea în cauză cedează pieței un volum de 3 miliarde m³/an de gaze pe gazoductul OPAL, potrivit unei proceduri deschise, transparente și nediscriminatorii, în măsura în care, pe de o parte, societatea operatoare a gazoductului sau întreprinderea obligată să realizeze programul ar garanta disponibilitatea capacităților de transport corespunzătoare și libera alegere a punctului de ieșire și, pe de altă parte, forma programelor de cesiune a gazelor și de cesiune a capacităților ar fi supusă aprobării Agenției Federale a Rețelelor.
- 9 La 7 iulie 2009, Agenția Federală a Rețelelor a modificat deciziile sale din 25 februarie 2009, adaptându-le la condițiile menționate, și a acordat derogarea de la normele referitoare la accesul terților și la reglementarea privind tarifele pentru o perioadă de 22 de ani în temeiul Directivei 2003/55.
- 10 În configurația tehnică a gazoductului OPAL, intrat în funcțiune începând de la 13 iulie 2011, gazele naturale nu pot fi furnizate la punctul de intrare a acestui gazoduct în apropiere de Greifswald (Germania) decât prin intermediul gazoductului Nord Stream 1, utilizat de grupul Gazprom pentru transportul de gaze care provin din zăcăminte rusești. Întrucât Gazprom nu a pus în aplicare programul de cesiune de gaze prevăzut în Decizia C(2009) 4694, cota de 50 % nerezervată din capacitatea gazoductului OPAL nu a fost niciodată utilizată.
- 11 La 12 aprilie 2013, OGT, OAO Gazprom și Gazprom Export OOO au solicitat în mod formal Agenției Federale a Rețelelor să modifice anumite dispoziții ale derogării acordate prin deciziile sale din 25 februarie 2009.
- 12 În urma acestei cereri, la 13 mai 2016, Agenția Federală a Rețelelor a notificat Comisiei, în temeiul articolului 36 din Directiva 2009/73, intenția sa de a modifica anumite dispoziții ale derogării acordate prin deciziile sale din 25 februarie 2009 privind partea din gazoductul OPAL exploatată de OGT. Modificarea preconizată de Agenția Federală a Rețelelor consta în esență în înlocuirea

limitării capacităților care puteau fi rezervate de întreprinderi dominante, impusă în temeiul Deciziei C(2009) 4694, cu obligația OGT de a oferi în cadrul unor licitații cel puțin 50 % din capacitatea sa de exploatare la punctul de ieșire de la Brandov (Republica Cehă).

- 13 La 28 octombrie 2016, Comisia a adoptat, în temeiul articolului 36 alineatul (9) din Directiva 2009/73, decizia în litigiu, adresată Agenției Federale a Rețelelor și publicată pe site-ul internet al Comisiei la 3 ianuarie 2017.
- 14 În această decizie, Comisia a aprobat modificările regimului derogatoriu, preconizate de Agenția Federală a Rețelelor, cu anumite rezerve, referitoare în special, în primul rând, la limitarea ofertei inițiale de capacități scoase la licitație la 3 200 000 kWh/h (aproximativ 2,48 miliarde m³/an) de capacități ferme care pot fi atribuite liber și la 12 664 532 kWh/h (aproximativ 9,83 miliarde m³/an) de capacități ferme care pot fi atribuite dinamic, în al doilea rând, la creșterea volumului capacităților ferme care pot fi atribuite liber scoase la licitație, care trebuia să intervină în anul următor de îndată ce cererea depășea, în cadrul unei licitații anuale, 90 % din capacitățile oferite și care trebuia să aibă loc în tranșe de 1 600 000 kWh/h (aproximativ 1,24 miliarde m³/an), până la un plafon de 6 400 000 kWh/h (aproximativ 4,97 miliarde m³/an), și, în al treilea rând, la cerința ca o întreprindere sau un grup de întreprinderi care deține o poziție dominantă în Republica Cehă sau care controlează mai mult de 50 % din gazele care ajung la Greifswald să poată participa la licitațiile de capacități ferme care pot fi atribuite liber numai la prețul de bază, care nu trebuia să fie mai mare decât prețul de bază mediu al tarifului reglementat în rețeaua de transport din zona Gaspool, care cuprinde nordul și estul Germaniei, către Republica Cehă pentru produse comparabile în același an.
- 15 La 28 noiembrie 2016, Agenția Federală a Rețelelor a modificat derogarea acordată prin decizia sa din 25 februarie 2009 în ceea ce privește cota-parte din gazoductul OPAL exploatată de OGT, în conformitate cu decizia în litigiu, încheind cu această din urmă întreprindere un contract de drept public, care, potrivit dreptului german, ține locul unei decizii administrative.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 16 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 16 decembrie 2016, Republica Polonă a introdus o acțiune în anularea deciziei în litigiu.
- 17 În susținerea acțiunii formulate, Republica Polonă a invocat șase motive, întemeiate, primul, pe încălcarea articolului 36 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2009/73 coroborat cu articolul 194 alineatul (1) litera (b) TFUE, precum și a principiului solidarității, al doilea, pe necompetența Comisiei și pe încălcarea articolului 36 alineatul (1) din această directivă, al treilea, pe încălcarea articolului 36 alineatul (1) litera (b) din directiva menționată, al patrulea, pe încălcarea articolului 36 alineatul (1) literele (a) și (e) din aceeași directivă, al cincilea, pe încălcarea convențiilor internaționale la care Uniunea este parte și, al șaselea, pe încălcarea principiului securității juridice.
- 18 Tribunalul a admis intervenția Republicii Federale Germania în susținerea concluziilor Comisiei și intervențiile Republicii Letonia și Republicii Lituania în susținerea concluziilor Republicii Polone.
- 19 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a anulat decizia în litigiu, în temeiul primului motiv, fără a se pronunța cu privire la celelalte motive invocate, și a obligat Comisia să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, pe cele efectuate de Republica Polonă.

- 20 În cadrul examinării primului motiv, după ce, la punctul 60 din hotărârea atacată, a respins acest motiv ca inoperant, în măsura în care se întemeia pe articolul 36 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2009/73, Tribunalul a constatat că decizia în litigiu a fost adoptată cu încălcarea principiului solidarității energetice formulat la articolul 194 alineatul (1) TFUE. În ceea ce privește domeniul de aplicare al principiului respectiv, Tribunalul a arătat, la punctele 72 și 73 din hotărârea atacată, că acesta cuprinde o obligație generală a Uniunii și a statelor membre de a ține seama de interesele tuturor actorilor susceptibili să fie vizați, astfel încât Uniunea și statele membre trebuie să se străduiască, în cadrul exercitării competențelor lor în domeniul politicii Uniunii în materie de energie, să evite luarea de măsuri care ar putea afecta aceste interese, în ceea ce privește siguranța aprovizionării, viabilitatea sa economică și politică și diversificarea surselor de aprovizionare, iar aceasta în vederea asumării interdependenței și a solidarității lor de fapt.
- 21 La aprecierea aspectului dacă decizia în litigiu încalcă principiul solidarității energetice, Tribunalul a considerat, la punctele 81 și 82 din hotărârea atacată, că decizia respectivă a adus atingere acestuia, în măsura în care, în primul rând, Comisia nu a efectuat o examinare a efectelor modificării regimului de exploatare a gazoductului OPAL în ceea ce privește siguranța aprovizionării Poloniei și, în al doilea rând, nu rezultă că această instituție a examinat care ar putea fi consecințele pe termen mediu, în special pentru politica în materie de energie a Republicii Polone, ale transferului către calea de tranzit Nord Stream 1/OPAL al unei părți din volumele de gaze naturale transportate anterior prin gazoductele Yamal și Braterstwo și nici că a evaluat aceste efecte comparativ cu creșterea siguranței aprovizionării la nivelul Uniunii, constatată de Comisie.

Concluziile părților

- 22 Republica Federală Germania solicită Curții:
- anularea hotărârii atacate;
 - trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului și
 - soluționarea odată cu fondul a cererii privind cheltuielile de judecată.
- 23 Republica Polonă solicită Curții:
- respingerea în totalitate a recursului ca nefondat și, în ceea ce privește al treilea motiv, ca inadmisibil și
 - obligarea Republicii Federale Germania la plata cheltuielilor de judecată.
- 24 Republica Letonia și Republica Lituania, interveniente în primă instanță, solicită Curții respingerea recursului.
- 25 Comisia, care nu a prezentat un memoriu în răspuns în temeiul articolului 172 din Regulamentul de procedură al Curții, a solicitat acesteia din urmă, în faza orală a procedurii în fața Curții, să admită primul motiv.

Cu privire la recurs

- 26 În susținerea recursului, Republica Federală Germania invocă cinci motive.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe aprecierea eronată în drept a principiului solidarității energetice

Argumentația părților

- 27 Prin intermediul primului motiv, recurenta arată că, contrar celor statuate de Tribunal la punctul 70 din hotărârea atacată, principiul solidarității energetice, enunțat la articolul 194 alineatul (1) TFUE, nu are efect obligatoriu, în sensul că nu presupune drepturi și obligații pentru Uniune și pentru statele membre. Potrivit Republicii Federale Germania, este vorba despre o noțiune abstractă, pur politică, iar nu despre un criteriu juridic în lumina căruia ar putea fi apreciată validitatea unui act adoptat de o instituție a Uniunii. Numai printr-o concretizare în dreptul derivat un asemenea principiu ar putea deveni un criteriu juridic, care trebuie implementat și aplicat de organele executive. Aceasta ar decurge din faptul că obiectul dreptului primar nu este de a stabili criterii juridice care ar putea fi invocate în justiție, ci de a defini din punct de vedere politic cadrul general în care se dezvoltă Uniunea, precum și obiectivele sale, acestea din urmă fiind urmărite și concretizate prin regulamente și directive.
- 28 Potrivit recurente, Comisia nu a săvârșit nicio eroare examinând cerințele articolului 36 alineatul (1) din Directiva 2009/73, întrucât această dispoziție constituie singurul criteriu de control al legalității deciziei în litigiu. Dispoziția menționată, care conferă un conținut juridic concret principiului solidarității energetice, ar impune ca numai siguranța aprovizionării să trebuiască să fie verificată. În schimb, alte aspecte abstracte ale principiului solidarității energetice nu pot fi invocate în justiție.
- 29 În plus, Republica Federală Germania arată că nu există indicii care să sugereze o obligație a Comisiei, în calitate de organ executiv al Uniunii, rezultată din principiul solidarității energetice ca atare, care să meargă dincolo de concretizarea acestuia la articolul 36 alineatul (1) din Directiva 2009/73, acest principiu fiind obligatoriu cel mult pentru legiuitorul Uniunii.
- 30 Republica Polonă, susținută de Republica Letonia și de Republica Lituania, arată că primul motiv nu este fondat.
- 31 În special, Republica Polonă răspunde că principiul solidarității energetice, la care face referire articolul 194 alineatul (1) TFUE, constituie expresia specifică a principiului general al solidarității între statele membre. Potrivit acestui stat membru, în ierarhia surselor de drept ale Uniunii, principiile generale sunt de același rang cu dreptul primar. În această privință, Republica Polonă arată că actele de drept derivat trebuie interpretate, iar legalitatea lor trebuie apreciată în lumina principiului menționat. Prin urmare, afirmația Republicii Federale Germania potrivit căreia articolul 36 alineatul (1) din Directiva 2009/73 constituie singurul criteriu de control al legalității deciziei în litigiu ar fi eronată.
- 32 Astfel, potrivit Republicii Polone, principiul solidarității este obligatoriu nu numai pentru statele membre, ci și pentru instituțiile Uniunii, inclusiv pentru Comisie, care, în calitate de gardian al tratatelor, trebuie să asigure interesul general al Uniunii.

- 33 În plus, Republica Polonă arată că siguranța aprovizionării cu gaze a Uniunii, care este unul dintre obiectivele politicii Uniunii în domeniul energiei, trebuie asigurată în conformitate cu principiul solidarității prevăzut la articolul 194 alineatul (1) TFUE, întrucât acest principiu constituie un criteriu de apreciere a legalității măsurilor adoptate de instituțiile Uniunii și, în speță, a deciziei în litigiu. Rezultă că argumentele Republicii Federale Germania care urmăresc reducerea principiului menționat la o noțiune pur politică nu ar fi fondate.
- 34 Republica Letonia arată că Republica Federală Germania urmărește în mod eronat să reducă întinderea și domeniul de aplicare al principiului solidarității energetice, în condițiile în care articolul 194 alineatul (1) TFUE, care este o dispoziție de drept primar, impune obligații statelor membre și instituțiilor Uniunii. Acest principiu ar împiedica statele membre să adopte anumite măsuri care ar afecta funcționarea Uniunii. În această privință, Comisia ar trebui să se asigure că statele membre respectă principiul solidarității energetice cu ocazia punerii în aplicare a articolului 36 alineatul (8) din Directiva 2009/73.
- 35 Republica Lituania contestă de asemenea calificarea principiului solidarității energetice susținută în recurs. Potrivit acestui stat membru, principiul respectiv decurge din principiul cooperării loiale, consacrat la articolul 4 alineatul (3) TUE, și din principiul solidarității, consacrat la articolul 3 alineatul (3) TUE. În calitate de principiu general al dreptului Uniunii, principiul solidarității energetice ar putea fi invocat în cadrul controlului jurisdicțional al legalității deciziilor Comisiei, în temeiul articolului 263 TFUE.
- 36 În ședință, Comisia a fost invitată de Curte să se pronunțe cu privire la primul motiv. Această instituție a afirmat că împărtășește argumentația Republicii Federale Germania, în sensul că principiul solidarității energetice nu este un criteriu juridic autonom care poate fi invocat pentru a evalua legalitatea unui act. Potrivit Comisiei, acest principiu nu se impune decât legiuitorului Uniunii atunci când adoptă un act de drept derivat. Comisia, în calitate de organ executiv, nu ar fi ținută decât de cerințele prevăzute la articolul 36 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2009/73, iar principiul solidarității energetice ar putea furniza numai un criteriu în lumina căruia sunt interpretate normele de drept derivat.

Aprecierea Curții

- 37 Articolul 194 alineatul (1) TFUE prevede că, în contextul instituirii și al funcționării pieței interne și din perspectiva necesității de a conserva și îmbunătăți mediul, politica Uniunii în domeniul energiei urmărește, în spiritul solidarității între statele membre, să asigure funcționarea pieței energiei, să asigure siguranța aprovizionării cu energie în Uniune, să promoveze eficiența energetică și economia de energie, precum și dezvoltarea de noi surse de energie și energii regenerabile și să promoveze interconectarea rețelelor energetice (Hotărârea din 4 mai 2016, Comisia/Austria, C-346/14, EU:C:2016:322, punctul 72 și jurisprudența citată).
- 38 Așadar, spiritul solidarității între statele membre, menționat în această dispoziție, constituie o expresie specifică, în domeniul energiei, a principiului solidarității, care constituie el însuși unul dintre principiile fundamentale ale dreptului Uniunii.
- 39 Astfel, pe lângă articolul 194 alineatul (1) TFUE, mai multe dispoziții ale tratatelor fac referire la principiul solidarității. În ceea ce privește Tratatul UE, în preambulul acestuia, statele membre declară că, prin crearea Uniunii, ele intenționează „să întărească solidaritatea dintre popoarele lor”. Solidaritatea este menționată de asemenea la articolul 2 TUE, ca una dintre caracteristicile unei societăți întemeiate pe valori comune statelor membre, și la articolul 3 alineatul (3) al treilea

paragraf TUE, potrivit căruia Uniunea promovează, printre altele, solidaritatea între statele membre. Conform articolului 21 alineatul (1) TUE, solidaritatea este de asemenea unul dintre principiile care guvernează acțiunea externă a Uniunii și, potrivit articolului 24 alineatele (2) și (3) TUE, ea figurează printre dispozițiile în materie de politică externă și de securitate comună ca „solidaritate politică reciprocă” a statelor membre.

- 40 În ceea ce privește Tratatul FUE, articolul 67 alineatul (2) din acesta menționează expres solidaritatea între statele membre în domeniul azilului, al imigrării și al controlului la frontierele externe, aplicarea acestui principiu în materie fiind confirmată la articolul 80 TFUE. În titlul VIII din partea a treia din Tratatul FUE, mai precis în capitolul 1, consacrat politicii economice, articolul 122 alineatul (1) TFUE se referă de asemenea în mod explicit la spiritul solidarității dintre statele membre, care figurează și la articolul 222 TFUE, potrivit căruia Uniunea și statele sale membre acționează în comun, în spiritul solidarității, atunci când un stat membru face obiectul unui atac terorist ori al unei catastrofe.
- 41 Rezultă că, astfel cum a arătat în mod întemeiat Tribunalul la punctul 69 din hotărârea atacată, principiul solidarității stă la baza întregului sistem juridic al Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 februarie 1973, Comisia/Italia, 39/72, EU:C:1973:13, punctul 25, și Hotărârea din 7 februarie 1979, Comisia/Regatul Unit, 128/78, EU:C:1979:32, punctul 12) și este strâns legat de principiul cooperării loiale, consacrat la articolul 4 alineatul (3) TUE, în temeiul căruia Uniunea și statele membre se respectă și se ajută reciproc în îndeplinirea misiunilor care decurg din tratate. În această privință, Curtea a statuat în special că acest principiu nu numai că obligă statele membre să ia toate măsurile adecvate pentru garantarea aplicării și eficacității dreptului Uniunii, ci impune de asemenea instituțiilor acesteia obligații reciproce de cooperare loială cu statele membre (Hotărârea din 8 octombrie 2020, Union des industries de la protection des plantes, C-514/19, EU:C:2020:803, punctul 49 și jurisprudența citată).
- 42 În ceea ce privește pretinsa natură abstractă a principiului solidarității, invocată de Republica Federală Germania pentru a susține că acesta nu poate fi utilizat în cadrul controlului de legalitate a actelor Comisiei, trebuie subliniat că, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 69 din concluzii, Curtea s-a referit în mod expres la principiul solidarității menționat la articolul 80 TFUE pentru a ajunge la constatarea potrivit căreia, în esență, statele membre nu și-au îndeplinit unele dintre obligațiile care decurg din dreptul Uniunii în materie de control la frontiere, de azil și de imigrare [Hotărârea din 6 septembrie 2017, Slovacia și Ungaria/Consiliul, C-643/15 și C-647/15, EU:C:2017:631, punctul 291, precum și Hotărârea din 2 aprilie 2020, Comisia/Polonia, Ungaria și Republica Cehă (Mecanism de transfer temporar al solicitanților de protecție internațională), C-715/17, C-718/17 și C-719/17, EU:C:2020:257, punctele 80 și 181].
- 43 Or, nimic nu permite să se considere că principiul solidarității care figurează la articolul 194 alineatul (1) TFUE nu poate, ca atare, să producă efecte juridice obligatorii pentru statele membre și pentru instituțiile Uniunii. Dimpotrivă, după cum a arătat domnul avocat general la punctele 76 și 77 din concluzii, acest principiu, astfel cum rezultă din însuși modul de redactare și din structura acestei dispoziții, stă la baza ansamblului obiectivelor politicii Uniunii în materie de energie, regрупându-le și dându-le coerență.
- 44 Rezultă în special că actele adoptate de instituțiile Uniunii, inclusiv de Comisie, în cadrul acestei politici trebuie interpretate, iar legalitatea lor trebuie apreciată, în lumina principiului solidarității energetice.

- 45 În această privință, argumentația Republicii Federale Germania potrivit căreia principiul solidarității energetice ar putea cel mult să fie obligatoriu pentru legiuitorul Uniunii, iar nu pentru Comisie, în calitate de organ executiv, nu poate fi admisă. Acest principiu, asemenea principiilor generale ale dreptului Uniunii, constituie un criteriu de apreciere a legalității măsurilor adoptate de instituțiile Uniunii.
- 46 Prin urmare, contrar argumentației Republicii Federale Germania potrivit căreia articolul 36 alineatul (1) din Directiva 2009/73 ar concretiza principiul solidarității energetice în dreptul derivat și, în consecință, ar fi singurul articol în raport cu care ar trebui să se controleze legalitatea deciziei în litigiu, este necesar să se constate că acest principiu poate fi invocat în materie de politică a Uniunii în domeniul energiei în cadrul instituirii sau al funcționării pieței interne a gazelor naturale.
- 47 După cum a arătat domnul avocat general la punctele 76 și 104 din concluzii, principiul menționat nu poate, în plus, să fie asimilat cu sau să se limiteze la cerința de a asigura siguranța alimentării, prevăzută la articolul 36 alineatul (1) din Directiva 2009/73, care nu este decât una dintre manifestările principiului solidarității energetice, întrucât articolul 194 alineatul (1) TFUE prevede, la literele (a)-(d) ale acestuia, patru obiective diferite urmărite, în spiritul solidarității între statele membre, de politica Uniunii în domeniul energiei. Astfel, articolul 36 alineatul (1) din această directivă menționat nu poate fi interpretat în sensul că limitează domeniul de aplicare al principiului solidarității energetice, prevăzut la articolul 194 alineatul (1) TFUE, care, după cum s-a subliniat la punctul 43 din prezenta hotărâre, guvernează ansamblul politicii Uniunii în materie de energie.
- 48 În consecință, lipsa menționării, la articolul 36 alineatul (1) din Directiva 2009/73, a principiului solidarității energetice nu exonera Comisia de obligația de a examina incidența acestuia asupra măsurilor derogatorii adoptate prin decizia în litigiu.
- 49 Din ceea ce precedă reiese că Tribunalul a statuat în mod întemeiat, la punctul 70 din hotărârea atacată, că principiul solidarității presupune drepturi și obligații atât pentru Uniune, cât și pentru statele membre, Uniunea având o obligație de solidaritate față de statele membre, iar acestea din urmă având o obligație de solidaritate între ele și în raport cu interesul comun al Uniunii și cu politicile desfășurate de aceasta.
- 50 Această constatare nu este repusă în discuție de argumentația dezvoltată de Comisie în ședință, potrivit căreia ea nu primise informații referitoare la riscul pentru siguranța aprovizionării pe piața poloneză a gazelor, ceea ce ar justifica neluarea în considerare în decizia în litigiu a principiului solidarității energetice.
- 51 Astfel, o asemenea lipsă a comunicării spontane de informații privind riscurile pentru siguranța aprovizionării pe piața poloneză a gazelor nu poate justifica lipsa examinării de către Comisie a impactului pe care decizia în litigiu îl putea avea asupra pieței gazelor din statele membre susceptibile să fie vizate.
- 52 Așadar, principiul solidarității energetice coroborat cu principiul cooperării loiale impune Comisiei să verifice cu ocazia adoptării unei decizii în temeiul articolului 36 din Directiva 2009/73 dacă există un pericol pentru aprovizionarea cu gaze pe piețele statelor membre.

- 53 În plus, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 116 din concluzii, principiul solidarității energetice impune ca instituțiile Uniunii, inclusiv Comisia, să evalueze comparativ interesele aflate în joc în lumina acestui principiu, ținând seama de interesele atât ale statelor membre, cât și ale ansamblului Uniunii.
- 54 Având în vedere ceea ce precedă, primul motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe neaplicabilitatea principiului solidarității energetice

Argumentația părților

- 55 Prin intermediul celui de al doilea motiv, Republica Federală Germania arată că, la punctul 72 din hotărârea atacată, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a constatat că principiul solidarității cuprinde o obligație generală a Uniunii și a statelor membre, în cadrul exercitării competențelor lor respective, de a ține seama de toate interesele susceptibile să fie vizate.
- 56 Potrivit recurenței, Tribunalul a ignorat faptul că principiul solidarității energetice este un mecanism de urgență, care trebuie utilizat numai în cazuri excepționale și care implică în asemenea cazuri o obligație de asistență necondiționată, care vizează o „loialitate necondiționată”. Luarea în considerare a acestui principiu în afara cazurilor excepționale ar avea drept consecință afectarea sau împiedicarea luării deciziilor în cadrul Uniunii, dat fiind că diferitele puncte de vedere și obiective nu ar putea decât rareori să fie conciliate. Aceasta ar fi situația în speță, întrucât interesele Republicii Polone sunt diferite de cele ale Republicii Federale Germania în contextul deciziei în litigiu.
- 57 Principiul menționat ar implica astfel numai o obligație de asistență în caz de catastrofă sau de criză. Această interpretare ar fi confirmată de o interpretare coroborată a articolului 3 alineatul (3) TUE cu articolul 222 TFUE.
- 58 Chiar dacă Regulamentul (UE) 2017/1938 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2017 privind măsurile de garantare a siguranței furnizării de gaze și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 994/2010 (JO 2017, L 280, p. 1) nu era încă aplicabil atunci când a fost adoptată decizia în litigiu, articolul 13 din acesta ar demonstra că obligația de asistență, care decurge din principiul solidarității energetice, nu trebuie să fie aplicată decât în ultimă instanță, în caz de urgență absolută.
- 59 Potrivit Republicii Federale Germania, întrucât decizia în litigiu nu a fost adoptată într-un asemenea context de urgență, Comisia nu era obligată să ia în considerare în aceasta principiul solidarității energetice. Ea concluzionează că hotărârea atacată trebuie anulată din moment ce se întemeiază numai pe pretinsa lipsă a unei referiri la acest principiu în decizia în litigiu.
- 60 Republica Polonă, susținută de Republica Letonia și de Republica Lituania, arată că al doilea motiv nu este fondat.

- 61 În special, Republica Polonă răspunde că articolul 194 alineatul (1) TFUE impune să se țină seama de principiul solidarității între statele membre în cadrul oricărei acțiuni care intră sub incidența politicii Uniunii în domeniul energiei, fără ca această obligație să fie limitată la acțiunea în timp de criză. Astfel, potrivit acestui stat membru, este preferabil să se prevină situațiile de criză decât să se remedieze.
- 62 În plus, analogia efectuată de Republica Federală Germania între articolul 194 TFUE și articolul 222 TFUE nu ar fi corectă în măsura în care mecanismele speciale și de urgență, precum cele prevăzute la articolele 122 și 222 TFUE, au o natură și obiective distincte de cele ale principiului solidarității energetice prevăzut la articolul 194 TFUE.
- 63 În ceea ce privește argumentul Republicii Federale Germania potrivit căruia mecanismele Regulamentului 2017/1938 arată că obligația de asistență nu trebuie să fie aplicată decât în ultimă instanță, acesta ar fi de asemenea eronat. Astfel, respectivul regulament ar prevedea măsuri preventive și mecanisme de urgență aplicabile în caz de criză. În speță, Republica Polonă apreciază că, din cauza poziției dominante a Gazprom pe piața furnizării gazelor, ar exista riscuri reale pentru siguranța aprovizionării cu energie a Poloniei și a statelor din regiunea Europei Centrale și de Est în cazul în care s-ar aplica decizia în litigiu.
- 64 Republica Letonia arată că principiul solidarității energetice nu se aplică numai pentru a face față unor cazuri excepționale atunci când acestea se produc, ci presupune și adoptarea unor măsuri preventive. Acest principiu nu poate fi interpretat în sensul că impune o „loialitate necondiționată”, ci ar trebui înțeles în sensul că presupune ca procesul decizional să țină seama de specificitățile statelor vecine și ale regiunii și să respecte obiectivele comune ale Uniunii în domeniul energiei. Așadar, Comisia ar fi fost obligată să aprecieze în decizia în litigiu dacă modificările propuse de autoritatea germană de reglementare puteau afecta interesele energetice ale statelor membre susceptibile să fie vizate.
- 65 Republica Lituania contestă de asemenea teza Republicii Federale Germania întrucât această teză este întemeiată pe o interpretare prea restrictivă a principiului solidarității energetice, care nu este conformă nici cu textul articolului 194 TFUE, nici cu drepturile și obligațiile care decurg din această dispoziție.
- 66 Comisia nu s-a pronunțat cu privire la al doilea motiv.

Aprecierea Curții

- 67 Este necesar să se constate că modul de redactare a articolului 194 TFUE nu conține nicio indicație potrivit căreia, în domeniul politicii energetice a Uniunii, principiul solidarității energetice ar fi limitat la situațiile prevăzute la articolul 222 TFUE. Dimpotrivă, spiritul de solidaritate menționat la articolul 194 alineatul (1) TFUE trebuie, pentru motivele expuse la punctele 41-44 din prezenta hotărâre, să ghideze orice acțiune privind politica Uniunii în acest domeniu.
- 68 O asemenea constatare nu poate fi repusă în discuție de articolul 222 TFUE, care introduce o clauză de solidaritate în temeiul căreia Uniunea și statele sale membre acționează în comun, în spiritul solidarității, în cazul în care un stat membru face obiectul unui atac terorist ori al unei catastrofe naturale sau provocate de om. Astfel, după cum a arătat în esență domnul avocat general la punctele 126 și 127 din concluzii, articolul 194 alineatul (1) TFUE și articolul 222 TFUE vizează situații și urmăresc obiective diferite.

- 69 Așadar, principiul solidarității energetice, prevăzut la articolul 194 TFUE, trebuie luat în considerare de instituțiile Uniunii, precum și de statele membre, în cadrul instituirii sau al funcționării pieței interne și în special a celei a gazelor naturale, asigurând siguranța aprovizionării cu energie în Uniune, ceea ce presupune nu numai să se facă față unor situații de urgență atunci când acestea se produc, ci și să se adopte măsuri de prevenire a situațiilor de criză. În acest scop, este necesar să se evalueze existența unor riscuri pentru interesele energetice ale statelor membre și ale Uniunii și în special pentru siguranța aprovizionării cu energie pentru a se efectua evaluarea comparativă la care se face referire la punctul 53 din prezenta hotărâre.
- 70 Pe de altă parte, în ceea ce privește Regulamentul 2017/1938, invocat de Republica Federală Germania în susținerea argumentației sale potrivit căreia obligația de asistență nu trebuie să fie aplicată decât în ultimă instanță, este necesar să se arate că acest regulament prevede două categorii de măsuri, una preventivă, care urmărește evitarea producerii unor eventuale situații de criză, iar cealaltă de urgență, prevăzută în cazul în care se prezintă o situație de criză.
- 71 Astfel, Tribunalul a statuat în mod întemeiat, la punctele 71-73 din hotărârea atacată, că principiul solidarității energetice presupune o obligație generală a Uniunii și a statelor membre, în exercitarea competențelor lor respective în cadrul politicii Uniunii în materie de energie, de a ține seama de interesele tuturor actorilor susceptibili să fie vizați, evitând să ia măsuri care ar putea afecta interesele acestora, în ceea ce privește siguranța aprovizionării, viabilitatea economică și politică și diversificarea surselor de aprovizionare, iar aceasta în vederea asumării interdependenței și a solidarității lor de fapt.
- 72 În ceea ce privește argumentația Republicii Federale Germania potrivit căreia, dacă principiul solidarității energetice ar fi aplicabil în afara situațiilor de criză, Uniunii și statelor membre li s-ar impune „o loialitate necondiționată”, care ar împiedica orice decizie în cadrul Uniunii, este necesar să se arate că o asemenea interpretare se întemeiază pe o interpretare eronată a hotărârii atacate.
- 73 Astfel, la punctul 77 din hotărârea atacată, care nu face obiectul recursului, Tribunalul a afirmat în mod întemeiat că aplicarea principiului solidarității energetice nu înseamnă că politica Uniunii în materie de energie nu trebuie în niciun caz să aibă efecte negative asupra intereselor particulare ale unui stat membru în acest domeniu. Cu toate acestea, după cum s-a subliniat la punctele 53 și 69 din prezenta hotărâre, instituțiile Uniunii și statele membre sunt obligate să țină seama, în cadrul punerii în aplicare a politicii respective, de interesele atât ale Uniunii, cât și ale statelor membre susceptibile să fie vizate și să evalueze comparativ aceste interese în caz de conflict.
- 74 În consecință, al doilea motiv trebuie respins ca nefondat.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o apreciere eronată în ceea ce privește luarea în considerare de către Comisie a principiului solidarității energetice

Argumentația părților

- 75 În cazul în care Curtea ar reține principiul solidarității energetice ca fiind un criteriu aplicabil deciziei în litigiu, Republica Federală Germania susține, prin intermediul celui de al treilea motiv, că Tribunalul a ignorat, în primul rând, faptul că, la adoptarea acestei decizii, Comisia a luat efectiv în considerare respectivul principiu și, în al doilea rând, că instituția menționată nu era obligată să indice în detaliu modul în care a ținut seama de acesta.

- 76 Potrivit Republicii Federale Germania, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept, la punctul 81 din hotărârea atacată, prin faptul că a considerat că Comisia nu a examinat principiul solidarității energetice din moment ce nu a efectuat o examinare a efectelor modificării regimului de exploatare a gazoductului OPAL asupra siguranței aprovizionării pe piața poloneză a gazelor.
- 77 Or, potrivit recurenței, această constatare a Tribunalului este contrazisă, în primul rând, de procesul de adoptare a deciziei în litigiu, incluzând în special prezentarea de către Republica Polonă a unor observații scrise înaintea adoptării deciziei respective, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 10 din aceasta din urmă, în al doilea rând, de studiul efectuat de un grup de lucru compus din reprezentanții Ministerului Energiei din Federația Rusă și ai Comisiei, referitor la o exploatare mai eficientă a gazoductului OPAL, după cum reiese din cuprinsul punctului 17 din decizia în litigiu, în al treilea rând, de conținutul unui comunicat de presă al Comisiei din 26 octombrie 2016 privind consecințele acestei decizii asupra pieței gazelor din Europa, așa cum reiese de asemenea din cuprinsul punctelor 80-88 din decizia menționată, și, în al patrulea rând, de verificarea de către Comisie a siguranței aprovizionării cu ocazia examinării condițiilor de derogare în temeiul articolului 36 din Directiva 2009/73.
- 78 În plus, între Republica Polonă și Gazprom ar exista un contract de tranzit pentru transportul gazelor naturale prin secțiunea poloneză a gazoductului Yamal pentru aprovizionarea, până în anul 2020, a piețelor din Europa Occidentală, inclusiv a pieței poloneze, precum și un contract între cel mai mare furnizor de energie polonez și Gazprom pentru livrări de gaze naturale până la sfârșitul anului 2022.
- 79 Totodată, Republica Federală Germania arată că Republica Polonă urmărește, potrivit declarațiilor acestui furnizor de energie polonez, independența față de gazul rusesc până în anii 2022/2023.
- 80 Republica Federală Germania susține de asemenea că decizia în litigiu, pe de o parte, îmbunătățește poziția Republicii Polone față de cea care rezultă din Decizia C(2009) 4694, împotriva căreia acest din urmă stat membru ar fi putut formula o acțiune. Pe de altă parte, gazoductul OPAL ar contribui la realizarea pieței interne a gazelor naturale, oferind avantaje pentru schimburile transfrontaliere și pentru siguranța aprovizionării.
- 81 Republica Polonă consideră că al treilea motiv este inadmisibil întrucât urmărește să repună în discuție aprecieri de fapt.
- 82 Cu privire la fond, Republica Polonă, susținută de Republica Letonia și de Republica Lituania, arată că acest motiv nu este fondat.

Aprecierea Curții

- 83 Prin intermediul celui de al treilea motiv, recurența susține că, atât în decizia în litigiu, cât și în contextul procesului de adoptare a acesteia, Comisia a examinat principiul solidarității energetice în cadrul modificării regimului de exploatare a gazoductului OPAL, preconizată prin decizia în litigiu, precum și consecințele acestei decizii asupra pieței poloneze a gazelor.
- 84 În ședința în fața Curții, această instituție nu a contestat aprecierea efectuată de Tribunal în ceea ce privește decizia în litigiu, arătând totodată că, în opinia sa, ea nu era obligată să efectueze aprecierea riscurilor pentru interesele statelor membre susceptibile să fie vizate și nici, prin

urmare, evaluarea comparativă a acestor interese ca urmare a faptului că ar fi verificat în mod global dacă decizia în litigiu prezenta o amenințare pentru gazoductele alternative și ar fi constatat că nu aceasta era situația.

- 85 În această privință, din articolul 256 alineatul (1) al doilea paragraf TFUE, precum și din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene reiese că recursul se limitează la chestiuni de drept, astfel încât aprecierea faptelor efectuată de Tribunal nu constituie, cu excepția cazului denaturării acestora, o chestiune de drept supusă ca atare controlului Curții în cadrul unui recurs.
- 86 Or, trebuie să se constate că Republica Federală Germania, printr-o parte a argumentației sale referitoare la cel de al treilea motiv, urmărește să repună în discuție aprecieri de natură factuală.
- 87 Mai precis, în măsura în care invocă elemente de fapt care au însoțit adoptarea deciziei în litigiu sau chiar ulterioare acestei adoptări pentru a contesta aprecierea Tribunalului referitoare la lipsa în aceeași decizie a examinării de către Comisie a aspectului dacă modificarea regimului de exploatare a gazoductului OPAL propusă de autoritatea germană de reglementare putea afecta interesele în materie de energie ale statelor membre susceptibile să fie vizate, recurenta se limitează să repună în discuție analiza de natură factuală realizată de Tribunal, ceea ce nu poate face obiectul controlului Curții.
- 88 Rezultă că, în această măsură, al treilea motiv este inadmisibil.
- 89 Pe de altă parte, în măsura în care recurenta contestă prin intermediul acestui motiv interpretarea deciziei în litigiu de către Tribunal, invocând în acest scop punctele din decizia respectivă menționate la punctul 77 din prezenta hotărâre, acest motiv trebuie respins ca nefondat.
- 90 Astfel, niciunul dintre aceste puncte din decizia în litigiu nu este de natură să repună în discuție constatarea efectuată de Tribunal la punctul 82 din hotărârea atacată, potrivit căreia Comisia a omis în această decizie să examineze care ar putea fi consecințele pe termen mediu, în special pentru politica în materie de energie a Republicii Polone, ale transferului către calea de tranzit Nord Stream 1/OPAL al unei părți din volumele de gaze naturale transportate anterior prin gazoductele Yamal și Braterstwo și să evalueze aceste efecte comparativ cu creșterea siguranței aprovizionării la nivelul Uniunii.
- 91 Prin urmare, al treilea motiv trebuie să fie respins în parte ca inadmisibil și în parte ca nefondat.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe inexistența obligației Comisiei de a menționa principiul solidarității energetice

Argumentația părților

- 92 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, Republica Federală Germania arată, pe de o parte, că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a constatat, la punctul 79 din hotărârea atacată, că decizia în litigiu nu evidențiază că, în fapt, Comisia a efectuat o examinare a principiului solidarității energetice și, pe de altă parte, că această instituție nu era obligată să menționeze respectivul principiu în decizia în litigiu. În opinia sa, această decizie este corectă în ceea ce

privește conținutul său, întrucât nu a pus în pericol siguranța aprovizionării cu gaze în Polonia, care nu era amenințată, astfel încât Comisia nu avea niciun motiv să examineze în mod aprofundat consecințele deciziei în litigiu asupra pieței poloneze a gazelor.

- 93 În această privință, recurenta se referă la jurisprudența Curții privind obligația de motivare a actelor juridice, în special la Hotărârea din 11 iulie 1989, *Belasco și alții/Comisia* (246/86, EU:C:1989:301, punctul 55), și la principiul bunei administrări, garantat de articolul 41 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, din care ar rezulta că nu este necesar să se specifice toate elementele de fapt sau de drept pertinente. În speță, obligarea Comisiei să prezinte toate consecințele deciziei în litigiu asupra statelor membre, în lumina principiului solidarității energetice, ar depăși cerințele impuse de dreptul Uniunii.
- 94 Republica Polonă susține că al patrulea motiv este inoperant și că, în orice caz, este nefondat.
- 95 Republica Lituania, care a analizat motivul menționat împreună cu cel de al treilea motiv, împărtășește această analiză.
- 96 Republica Letonia și Comisia nu s-au pronunțat cu privire la al patrulea motiv.

Aprecierea Curții

- 97 Trebuie arătat că Tribunalul a constatat, la punctele 79-82 din hotărârea atacată, nu numai că principiul solidarității nu era menționat în decizia în litigiu, ci și că aceasta nu evidențiază că Comisia a apreciat în mod adecvat efectul extinderii derogării referitoare la gazoductul OPAL asupra pieței poloneze a gazelor, precum și asupra piețelor altor state membre decât Republica Polonă care puteau fi vizate din punct de vedere geografic.
- 98 Contrar susținerilor recurente, Tribunalul a anulat decizia în litigiu pentru acest motiv, iar nu pentru motivul simplei lipse a menționării principiului solidarității energetice în această decizie sau al insuficienței motivării acesteia.
- 99 Prin urmare, în măsura în care hotărârea atacată se întemeiază pe constatarea că decizia în litigiu a fost adoptată cu încălcarea principiului solidarității energetice, al patrulea motiv trebuie respins ca inoperant.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 263 al doilea paragraf TFUE

Argumentația părților

- 100 Prin intermediul celui de al cincilea motiv, Republica Federală Germania arată că, la punctul 79 din hotărârea atacată, Tribunalul a încălcat articolul 263 al doilea paragraf TFUE. Acest motiv cuprinde două aspecte.
- 101 Prin intermediul primului aspect al celui de al cincilea motiv, recurenta susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept în măsura în care a reținut că decizia în litigiu nu evidențiază că, în fapt, Comisia a efectuat o examinare a principiului solidarității energetice, în condițiile în care o decizie eronată numai din punct de vedere formal nu ar trebui anulată în mod automat.

- 102 Potrivit Republicii Federale Germania, în temeiul articolului 263 al doilea paragraf TFUE, deciziile corecte din punct de vedere material, chiar dacă sunt nelegale din punct de vedere formal, nu trebuie anulate.
- 103 Al doilea aspect al celui de al cincilea motiv este întemeiat pe faptul că Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept atunci când a ținut seama de argumentul Republicii Polone privind pretinsa încălcare a principiului solidarității energetice, care ar fi trebuit invocat în cadrul unei acțiuni împotriva deciziei C(2009) 4694. Astfel, acest argument, invocat în fața Tribunalului în cadrul acțiunii în anularea deciziei în litigiu, ar fi tardiv și, prin urmare, nu ar fi trebuit luat în considerare în cadrul acestei acțiuni.
- 104 Republica Polonă și Republica Lituania consideră că al cincilea motiv nu este fondat.
- 105 Republica Letonia și Comisia nu s-au pronunțat cu privire la al cincilea motiv.

Aprecierea Curții

- 106 În ceea ce privește primul aspect al celui de al cincilea motiv, trebuie să se observe că, contrar susținerilor recurente și astfel cum s-a arătat la punctele 97 și 99 din prezenta hotărâre, Tribunalul nu a anulat decizia în litigiu pentru nemotivare. Mai exact, la punctele 83 și 84 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că decizia în litigiu a fost adoptată cu încălcarea principiului solidarității energetice și că, în consecință, această decizie trebuie anulată în măsura în care a încălcat respectivul principiu. Rezultă că primul aspect al acestui motiv este inoperant.
- 107 În ceea ce privește al doilea aspect al celui de al cincilea motiv, este suficient să se constate că decizia în litigiu a modificat condițiile derogării recunoscute în Decizia C(2009) 4694 și că este vorba despre două decizii independente una de cealaltă, astfel cum a arătat Tribunalul la punctul 57 din hotărârea atacată, nevizat de recurs, așa încât argumentul Republicii Federale Germania referitor la caracterul tardiv al acțiunii formulate de Republica Polonă împotriva deciziei în litigiu pentru motivul că acest stat membru nu a formulat o acțiune împotriva deciziei C(2009) 4694 nu poate fi admis.
- 108 Rezultă că al doilea aspect al celui de al cincilea motiv este nefondat.
- 109 În consecință, al cincilea motiv trebuie respins ca fiind în parte inoperant și în parte nefondat.
- 110 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că, întrucât nu a fost admis niciun motiv, recursul trebuie respins în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 111 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 112 Întrucât Republica Polonă a solicitat obligarea Republicii Federale Germania la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta a căzut în pretenții, se impune obligarea sa să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, pe cele efectuate de Republica Polonă.

- 113 Conform articolului 140 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din același regulament, statele membre și instituțiile care au intervenit în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. În cazul în care un intervenient în primă instanță, care nu a formulat el însuși recurs, participă la procedura în fața Curții, aceasta poate decide, în temeiul articolului 184 alineatul (4) din Regulamentul de procedură, ca partea respectivă să suporte propriile cheltuieli de judecată.
- 114 Întrucât Republica Letonia, Republica Lituania și Comisia au participat la procedura în fața Curții, trebuie să se decidă că acestea suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

- 1) Respinge recursul.**
- 2) Obligă Republica Federală Germania să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, pe cele efectuate de Republica Polonă.**
- 3) Republica Letonia, Republica Lituania și Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Semnături